

/ редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. – Т. 1: Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права / [упорядники: В. Д. Бабкін, І. Б. Усенко, Н. М. Пархоменко; [відп. редактори В. Д. Бабкін, І. Б. Усенко]. – К.: Юридична книга, 2002. – С. 369–370. **4.** Скакун О. Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс): учеб. / Скакун О.Ф. – Х.: Эспада, 2005.. – С. 274–275. **5.** Карташов В.Н. О многообразии подходов к праву и интегративному его определению / В.Н. Карташов // Всероссийская научно-теоретическая конференция «Понимание права», посвященная 75-летию со дня рождения профессора А. Б. Венгерова (1928–1998) / сост. Серегин Н.С. // Государство и право. – 2003. – № 8. – С. 111. **6.** Мартишин О.В. О концепции учебника теории государства и права / О.В. Мартишин // Государство и право. – 2002. – № 8. – С.59–67. **7.** Хропанюк В.Н. Теория государства и права: учеб. для высш. учеб. заведений / Хропанюк В.Н.; [под ред. В. Г. Стрекозова]. – [4-е изд., испр.]. – М.: Омега-Л, 2010. – С. 166–180. **8.** Червонюк В.И. Теория государства и права: учеб. / Червонюк В.И – М.: ИНФРА-М., 2006. – С. 221–222. **9.** Нерсисянц В.С. Философия права: учеб. для вузов / [2-е изд., перераб. и доп.] / Нерсисянц В.С. – М.: Норма, 2006. – С. 50. **10.** Четвернин В.А. Демократическое конституционное государство: введение в теорию / Четвернин В.А. – М., 1993. – 275 с. **11.** Рабінович П. Соціально-прародна правова система суспільства (спроба загально-теоретичної характеристики) / П. Рабінович // Право України. – 2012. – № 1–2. – С. 70. **12.** Мамут Л.С. О многоэлементности права / Л.С. Мамут // Всероссийская научно-теоретическая конференция «Понимание права», посвященная 75-летию со дня рождения профессора А. Б. Венгерова (1928–1998) / сост. Серегин Н.С. // Государство и право. – 2003. – № 8. – С. 108–109. **13.** Лазарев В.В. Инструментальный подход к праву / В.В. Лазарев // Всероссийская научно-теоретическая конференция «Понимание права», посвященная 75-летию со дня рождения профессора А. Б. Венгерова (1928–1998) / сост. Серегин Н.С. // Государство и право. – 2003. – № 8. – С. 109. **14.** Оніщенко Н.М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: монографія / Оніщенко Н.М. [відп. ред. академік НАН України Ю. С. Шемшученко]. – К.: Юридична думка, 2008. – С. 51. **15.** Погорілко В.Ф. Конституційне право України. Академічний курс: підруч. / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко: у 2 т. – Т. 1 [за ред. В.Ф. Погорілка]. – К.: Юридична думка, 2006. – С. 371. **16.** Основи конституційного права України / [за ред. В. В. Копейчикова]. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – С. 18–19. **17.** Нерсисянц В.С. Конституціоналізм як общегосударственная ідеологія / В.С. Нерсисянц // Конституційно-правовая реформа в Российской Федерации: сб. статей / отв. ред. Ю.С. Пивоваров. – М.: ИНИОН РАН, 2000. – С. 7. **18.** Султыгов М.М. Конституційно-правовий режим обмеження державної влади: дисс. ... докт. юрид. наук / Султыгов М.М. – СПб, 2005. – С. 360. **19.** Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук / А. М. Колодій . – К., 1999. – С. 15.

УДК 342.3

В. О. АНТОНОВ

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Аналізуються зовнішні загрози національній безпеці Української держави, і зокрема, загрози на регіональному рівні. Зазначається, що зростання загрози міжнародного

© АНТОНОВ Володимир Олександрович – кандидат філософських наук, доцент, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

тероризму у значній мірі пов'язано з посиленням ймовірності отримання терористами компонентів зброї масового ураження, інформаційною відкритістю сучасного суспільства та його вразливістю, подальшим соціальним розширенням суспільства.

Ключові слова: загрози, національна безпека, держава, регіональний рівень, міжнародний тероризм, зброя масового знищення.

Антонов В.А. Проблемы формирования внешней безопасной среды Украинского государства

Анализируются внешние угрозы национальной безопасности Украинского государства, в частности на региональном уровне. Отмечается, что возрастание угрозы международного терроризма в большой степени связано с усилением вероятности получения террористами определенных компонентов оружия массового уничтожения, информационной открытостью современного общества, а также его уязвимостью, дальнейшим социальным расслоением общества.

Ключевые слова: угрозы, национальная безопасность, государство, региональный уровень, международный терроризм, оружие массового поражения.

Antonov Volodumur. Problems of forming the external secure condition in the Ukrainian state

The article analyzes the external threats to the national security of Ukrainian state as well as the threat at the regional level. The author pointed that increasing of the threat of international terrorism is mostly related with an opportunity to acquire the components of the weapons of mass destruction by the terrorists and information openness of contemporary society and its vulnerability, further cleavage of society, countries, and regions into the rich and poor classes.

Key words: threats, national security, state, regional level, international terrorism, weapons of mass destruction.

Серед зовнішніх загроз на глобальному рівні варто загострити увагу на проблемі міжнародного тероризму, що як свідчать сучасні наукові дослідження, є самодостатньою, злочинною, відповідно до норм міжнародного права, системою і несе реальну загрозу як усій міжнародній спільноті¹, так і національній безпеці України. Зростання загрози міжнародного тероризму значною мірою пов'язане з посиленням ймовірності отримання терористами компонентів зброї масового ураження, інформаційною відкритістю сучасного суспільства та його вразливістю, подальшим соціальним розширенням суспільства. При цьому масштаби, тактика дій терористів, прийоми та методи, що ними використовуються, об'єктивно породжені умовами і причинами, є характерними для того чи іншого регіону чи країни. Терористичні акти, що відбулися в останні роки, зокрема, в Росії, США, Індонезії, Іспанії, Англії, активізація глобальних терористичних угруповань та центрів у Іраку, Афганістані, на Близькому Сході переконливо засвідчили загрозу, яку несе міжнародний тероризм для більшості країн світу, а також поставили на порядок денний питання про необхідність об'єднання міжнародних сил для ефективної протидії цій небезпечній загрозі глобального характеру.

Вирішення цієї важливої проблеми, як свідчать сучасні наукові дослідження, вчені пов'язують з новими способами організації світового господарства і відповідними міжнародними відносинами. Соціальне походження тероризму вказує на те, що ефективними для подолання цього злочинного явища можуть бути комплексні заходи, в основі яких повинні бути політичні рішення і суттєві соціально-економічні зміни, які були б забезпечені відповідним міжнародно-правовим регулюванням².

Не вдаючись в більш поглиблений аналіз інших загроз національній безпеці Української держави на глобальному рівні необхідно, на нашу думку, проаналізувати певні види загрози на регіональному рівні. У цьому аспекті, здійснюючи аналіз загроз національній безпеці України на регіональному рівні, слід звернути увагу на безпосередні виклики, які загрожують безпеці української держави:

– наявність неврегульованого конфлікту у придністровському регіоні Республіки Молдова, що безпосередньо межує з Україною;

– невирішеність питання щодо розмежування лінією державного кордону акваторії Чорного і Азовського морів та Керченської протоки, відсутність демаркації державного кордону України з Російською Федерацією, Республікою Білорусь та Республікою Молдова, що стримує врегулювання правових засад забезпечення його режиму і облаштування, ускладнює ефективну протидію транснаціональним загрозам;

– наявність неврегульованих питань, пов'язаних із тимчасовим перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, недосконалість договірно-правової бази у цій сфері;

– недосконалість державної політики у сфері міграції, неефективність системи державного регулювання міграційних процесів, що не забезпечують належний захист прав та інтересів громадян України, які працюють за кордоном, не створюють умов для допуску іммігрантів в Україну відповідно до її національних інтересів, для належної інтеграції іммігрантів в українське суспільство.

Політичні та соціально-економічні перетворення наприкінці ХХ ст. у Центральній та Східній Європі призвели, з одного боку, до зменшення військового протистояння на спільних з Україною кордонах та ризику виникнення широкомасштабної воєнної загрози, а з іншого – внесли зміни до геополітичного балансу сил в Європі та системи координат європейської безпеки. Слід відзначити, що це характеризується збільшенням кількості нових загроз і ризиків, переважно у невійськовій сфері, що сприятиме виникненню кризових ситуацій для України з сусідніми державами та в зонах її національних інтересів.

Можна констатувати, що політична, економічна і соціальна нестабільність у деяких країнах Центральної та Східної Європи, національно-територіальні конфлікти на зразок тих, що мали місце у Придністров'ї, Абхазії, колишній Югославії, Нагірному Карабаху, Чечні, острові Тузла, можуть за певних обставин спричинити воєнно-політичну нестабільність навколо кордонів України, опосередковано чи прямо втягувати Українську державу в тривалі конфлікти з непередбачуваними для неї наслідками.

На загальному тлі ситуації, що склалася, нейтралізація загроз (реальних і потенційних) національним інтересам України вимагає проведення комплексу відповідних заходів щодо зміцнення безпеки держави. Проведення основних заходів, пов'язаних з реагуванням на загрози безпеці держави, повинно бути адекватним їхньому характеру та масштабам, своєчасним, упереджувачим. Сама стратегія національної безпеки Української держави відповідно до чинного законодавства має бути орієнтована на визначення загальних принципів, пріоритетних цілей, завдань і механізмів захисту життєво важливих інтересів України від зовнішньорегіональних загроз.

Нині головну небезпеку і загрозу Українській державі становлять локальні конфлікти. На цей аспект звертається увага і в рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії

національної безпеки України». Зокрема зазначається, що погіршення регіонального безпекового середовища навколо України викликано активізацією процесів формування сфер впливу або зон геополітичної відповідальності, які супроводжуються зростанням конфліктності, поширенням практики провокування конфліктних ситуацій, у тому числі збройних, посиленням різновекторних зовнішніх впливів у регіоні, загрозами превентивного застосування збройних сил окремими державами за межами своїх кордонів³.

Тому досить актуальною є проблема, пов'язана з відносинами між Румунією та Україною. Слід відзначити, що денонсація Румунією в односторонньому порядку Договору між Урядом СРСР і Урядом Румунії про режим радянсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань 1961 р. суттєво загострила ситуацію в українсько-румунських відносинах. Це на сьогодні є основною перешкодою в розвитку подальшого співробітництва з прикордонних питань між Україною та Румунією. Суть проблеми полягає у тому, що прикордонне співробітництво залежить від вирішення питань, пов'язаних з проходженням лінії державного кордону по р. Дунай (Кілійське гирло). Розв'язання цієї проблеми безпосередньо пов'язано з розмежуванням зон власності перспективних нафто- та газоносних родовищ на користь тієї чи іншої сторони.

Позиція румунської сторони полягає у тому, що лінія розмежування державного кордону має проходити спочатку по географічній паралелі, а потім по середній лінії, проведеній між Кримом і узбережжям Румунії. В цілому не ставлячи під сумнів легітимність післявоєнних кордонів та підписавши базовий договір з Україною в 1997 р., відповідно до якого Румунія визнала та підтвердила режим радянсько-румунського державного кордону, зафіксований договором від 1961 р., вона, проте, висуває певні територіальні вимоги, які формуються під впливом політичних амбіцій Бухареста. Свої претензії Румунія обґрунтовує тим, що ці території раніше входили до складу румунської держави.

В останній період у Румунії досить потужно активізувалися настрої на підтримку створення «Великої Румунії». Слід зазначити, що у довоєнні та воєнні роки Румунії належали землі Чернівецької області й південно-західної частини Одеської області⁴. Партія «Велика Румунія» вимагає повернення територій північної Буковини і Придунав'я.

Поряд із цим Бухарест заявляє Україні і претензії про порушення прав українських громадян румунського походження. Румунська сторона вважає, що на українській території масово закриваються румунські школи, румунська діаспора позбавлена можливості отримувати пресу і дивитися радіо- і телепрограми рідною мовою. Тому в липні 2006 р. українська влада під тиском Бухареста дала згоду на проведення моніторингу щодо дотримання прав румунської національної меншини в Україні. Результати були досить невтішними для офіційного Бухареста, оскільки інформація про порушення прав румунської меншини не підтвердилася. Більше того, змішана комісія зробила заяву про те, що зміна політичного режиму в Румунії з тоталітарного на демократичний не призвела до радикального покращення ситуації у сфері забезпечення прав української меншини⁵.

Велику роль у просуванні ідей «Великої Румунії» молдаван і румун відіграють румунські засоби масової інформації, які досить активно віщають на українську територію. При цьому активно використовуються різні суспільні організації, діяльність яких спрямована на здійснення тиску на українську владу,

щоб врешті добитися об'єднання румун. Так, якщо у 2006 р. в Одеській області діяв Християнсько-демократичний альянс румун України, то через сім років у цьому регіоні уже діяло понад десять неурядових організацій, які відстоюють інтереси румунської сторони⁶. Необхідно звернути увагу і на той факт, що подібні організації фінансуються з-за кордону, а їх активісти (молдавани і румуни) пройшли фахову підготовку в Бухаресті.

Особливу тривогу викликає політика Румунії, спрямована на спрощення процесу отримання румунського громадянства. Адже ще на початку 1990-х років Румунія стала проводити політику, відповідно до якої всі, хто міг довести факт проживання своїх пращурів до 1940 р. на території, яка раніше належала румунській державі (сьогоднішні Молдова, Чернівецька області, частина Одеської області України), могли претендувати на румунське громадянство. В результаті проведення цієї недружньої щодо України політики, за оцінками експертів, кількість населення, яке отримало подвійне громадянство на початку 2013 р. може досягти 60 тисяч людей.

Цей процес викликає в Україні серйозну занепокоєність відмовою Бухареста підписувати двохсторонні угоди про запобігання практиці подвійного громадянства. Так званий процес «румунізації» українського населення є досить небезпечним явищем для Української держави, оскільки Румунія може встановити контроль над зазначеними українськими областями і тим самим реалізувати на практиці ідею «Великої Румунії», що, по суті, призведе до ослаблення української державності. Найбільш рельєфно ця тенденція проявилася у політиці Бухареста щодо українських румун, що проживають у Чернівецькій області. Як свідчать сучасні дослідження, сепаратистські дії на початку 1990- років з вивішуванням свого триколора над приміщеннями сільських та селищних рад румуномовних районів та недопущення на цю територію представників української влади змусило офіційний Київ вжити відповідних заходів⁷.

Отже, Україна постала перед необхідністю більш послідовно відстоювати свої національні інтереси у цій частині Чорноморського регіону. Так, завершення молдовською стороною проекту з будівництва нафтового терміналу неминуче вплине на авторитет держави як країни, що не спромоглася реалізувати власні економічні програми та відстояти свої інтереси⁸. За цих обставин українська політика щодо Молдови в контексті національної безпеки потребує серйозної корекції, і зокрема формування безпечного міжнародного середовища у цьому регіоні, сприятливого для реалізації національних інтересів України, її утвердження як впливової регіональної держави.

1. Прохожев Л.А. Правовые основы борьбы с международным терроризмом / Л.А. Прохожев // Российский ежегодник международного права. Спец. выпуск. – СПб, 2003. – С. 203-210. 2. Антипенко В.Ф. Антитеррористическая система государства / Антипенко В.Ф. – К.: ГП «Информационно-аналитическое агентство», 2009. – С. 21. 3. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» від 8 червня 2012 № 389/2012 // Урядовий кур'єр – 2012. – 26 червня. – № 113. 4. Слід звернути увагу, що у Роки Великої вітчизняної війни Румунія діяла по відношенню до України та Молдавії зовсім недружньо. Так, у липні 1941 року Іоан Антонеску заявив про намір вигнати із Бессарабії і Буковини не тільки євреїв, але і «український елемент». Трохи пізніше, 19 серпня Антонеску підписав декрет про створення адміністрації на території між Дністром і Бугом. Вся територія Молдавії (її лівобережні

райони) і частина України (Одеська, частини Миколаївської і вінницької областей) зводились у три губернаторства: Бессарабію, Буковину і Трансмістрію. В Бендерах, 30 серпня німецьке і румунське командування підписали угоду, з якої власне і розпочався відлік етнічної чистки населення Бессарабії і Північної Буковини. – ВПК (Россия). – 2009. – 1-7 июля. **5.** На Буковині 83 середніх учбових закладів належать румунським меншинам; засоби масової інформації; румуни входять в еліту Чернівецької області (у владні інститути та структури). – Експерт (Україна). – 2008. – 21-24 квітня. – С. 59. **6.** Найбільш крупні неурядові організації: асоціація румун Одеської області «Бессарабія», «Тірас», «Троянський вік», «Нове покоління Європи», екологічна спільнота «Ялпуг». В Одеській області функціонують приходи Бессарабської метрополії Румунської православної церкви. **7.** *Комментарии* (Україна). – 2007. – 17 августа. **8.** ЧАСПИК (Україна). – 2007. – 25 февраля. – № 7.

УДК 342.813

В. М. ЮРАХ

ЩОДО ПОТРЕБИ ПЕРЕГЛЯДУ МІНІМАЛЬНИХ ВИМОГ ДО ПРОФЕСІЙНИХ РИС У ЧЛЕНІВ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Розглянуто потребу перегляду мінімальних вимог до професійних рис членів виборчих комісій. На прикладі державних вимог США до працівників на виборах зауважено на важливості врегулювання цих питань у Виборчому кодексі України. Запропоновано встановити статус членів виборчих комісій і врегулювати питання освіти та кваліфікації цих членів через інститут аутсорсингу.

Ключові слова: виборчий процес, центральна виборча комісія, окружна виборча комісія, дільнична виборча комісія, професійна риса, освіта, кваліфікація.

Юрах В.М. Относительно необходимости пересмотра минимальных требований к профессиональным качествам членов избирательных комиссий

Рассмотрена необходимость пересмотра минимальных требований к профессиональным качествам членов избирательных комиссий. На примере государственных требований США к работникам на выборах отмечено важность урегулирования этих вопросов в Избирательном кодексе Украины. Предлагается установить статус членов избирательных комиссий и урегулировать вопросы образования и квалификации этих членов через институт аутсорсинга.

Ключевые слова: избирательный процесс, центральная избирательная комиссия, окружная избирательная комиссия, участковая избирательная комиссия, профессиональное качество, образование, квалификация.

Yurah Vitaly. On the need to review the minimum requirements for professional qualifications in the election commissioners

The article deals with the need to review the minimum requirements for professional qualifications of members of election commissions. By the example requirements for workers in the election of the U.S. government there is marked an importance of resolving these issues in the Electoral Code of Ukraine. It is proposed to establish the status of members of electoral commissions and resolve the issue of education and training of assignees of the through outsourcing.

© ЮРАХ Віталій Михайлович – кандидат юридичних наук, завідувач кафедри правознавства Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка